

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне индустриялық-инновациялық саясат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жобасының тұсайкесері

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы!

Құрметті депутаттар!

Ағымдағы жылғы қаңтардан бастап біз индустрияландырудың екінші бесжылдығын іске асырулы бастадық. Мемлекеттік бағдарламаны әзірлеу кезінде біз сценарийлік тәсілді қолдандық. Болжамды сценарийлердің негізі болып Қазақстан Республикасының экономикасы үшін: шикізаттың бағасы (әсіресе мұнай) және макроөңірлерде ықпалдастыру деңгейі секілді басты 2 (екі) комбинация алынды (ЕАЭО).

Бүгінгі күні біздің экономикамызға әсер ететін болуы мүмкін барлық келеңсіз факторлар үйлесті (*шикізаттың және металдың бағасы, рубльдің құнсыздануы, серіктестер экономикасының бәсеңдеуі, ЕАЭО және ДСҰ-ға кіру және т.б.*).

Осындай қиын кезеңде біздің өнеркәсіптік саясатымыз **екі бағытта** жұмыс істейтін болады.

Біріншіден, дағдарысқа қарсы операциялық шаралар. Үкімет өнеркәсіпті қолдау бойынша кешенді шараларды қолға алуда. Бірінші жартыжылдықта **әрбір кәсіпорынмен** іс жүзінде күнделікті жұмыс жүргізілді. **Барлық өңірлермен және салалық қауымдастықтармен** ахуалды апта сайын талқылаймыз.

Екінші бағыт – индустриялық саясатты жаңа жағдайға бейімдеу. Мұнда біз - **өнімсіз жұмыспен қамтудан бас тартып, өнімділік пен тиімділік қағидасын** ұстанатын боламыз.

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес екінші бесжылдық шеңберінде сервистік-индустриялық экономикаға өтудің негізі қаланатын болады.

Бес институционалдық реформаны іске асыру бойынша 100 нақты қадам – Ұлттық жоспары шеңберінде **«Индустрияландыру және диверсификацияға негізделген экономикалық өсім»** бағыты бойынша біз инвестициялық ахуалды жетілдіру және трансұлттық корпорацияларды тарту, инновацияларды, шикізаттық емес экспортты, энергия үнемдеуді және туризмді дамыту бойынша қадамдарды (55, 56, 57, 59, 63, 86) іске асырып отырмыз.

Аталған қадамдарды іске асыру үшін осы заң жобасы әзірленді.

Әрбір бағыт (қадам) бойынша ұсынылатын шаралар туралы баяндап беруге рұқсат етіңіздер.

Өңдеуші өнеркәп

Өңдеуші өнеркәсіпті одан әрі дамыту үшін бірегей технологияларға қолжетімділік және трансұлттық корпорацияларды жабдықтаушылардың ғаламдық байланысына араласу қажет.

Бұл тұрғыда Renault-Nissan-Avtovaz, LG, Airbus, Bosch, Chevron, IBM, Microsoft және басқа да халықаралық компаниялармен келіссөздер жүргізілуде. Жаңа әлеуетті серіктестер іздестірілуде.

Анықтама:

Мәселен, машина жасау саласындағы жобаларды іске асырудың нәтижесінде 2019 жылы, жылына 200 мың автокөлікті өндіруді игеру жоспарланып отыр, бұл 2018 жылға дейін автоқұрамдауыштарды өндіруді бастауға және бірқатар модельдерді жергіліктендіру деңгейін 50%-ға дейін жеткізуге және де 500 млн. АҚШ долларына өндірісті экспорттауға мүмкіндік береді. Бұдан басқа, бұл жобаларда 20 мың жаңа жұмыс орындары пайда болады.

Жоспарланған жобаларды табысты іске асыру үшін, келесідей іс-шараларды қолдануымыз қажет:

Бірінші, қолайлы салық режимін құру.

2017 жылғы 1 қаңтардан бастап «Еркін қойма» режимі шеңберінде жеңілдіктер жойылады. Бұл Қазақстанның Дүниежүзілік сауда ұйымына кіруіне байланысты болып отыр.

Индустриялық-инновациялық субъектілер үшін өңдеуші секторлардың тартымдылығын сақтап қалу мақсатында, инвестициялық жобаларды іске асыру кезінде қолданылатын **шикізат пен материалдарды импорттау кезінде салықтық және кедендік преференция енгізіледі.**

Атап айтқанда, моторлы көлік құралдарын өндірістік жинау Келісіміне қол қойған авто өндірушілер үшін, импортталатын автоқұрамдауыштар бойынша Қосылған құн салығынан (НДС) босату сияқты салықтық преференциялар қарастырылған.

Бұл отандық өнімдердің өзіндік құнын төмендетуге мүмкіндік береді және тиісінше, оның ішкі және сыртқы нарықта бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

Екінші, өндірушілердің (импорттаушылар) кеңейтілген міндеттемелерін принципін енгізу.

Сіздер білетіндей, Ресей Федерациясы барлық сырттан алып келінетін көлік құралдардан екі есе роль атқаратын қайта өңдеу жинағын алады.

Біріншіден, Дүниежүзілік сауда ұйымы алдындағы міндеттемелеріне байланысты импорттық баждарды төмендетумен өтеледі, яғни ресейлік нарықты үшінші елдердің импортынан сақтайды.

Екіншіден, Еуразиялық Экономикалық Одақ елдерінде өндірілген, кедендік баждан босатылған автокөліктерді алып келуді шектейді.

Осылайша, Ресей нарығында Қазақстандық өнімдер жергілікті өндірілген автокөліктермен бәсекеге түсе алмайды.

Бұл кедергілерді жою мақсатында, автокөлік құралдарын қоса алғанда, қайта өңдеу жарнасын жинау немесе өнім қалдықтарын кәдеге жарату тетігін енгізу ұсынылып отыр.

Қайта өңдеу жарнасымен кеңейтілген міндеттемелі оператордың банктік шотына, отандық өндірушілермен және импорттық

жеткізушілермен (соның ішінде Еуразиялық Экономикалық Одақ елдерінің өндірушілерімен) төленеді.

Осы орайда, отандық авто өндірушілер үшін қайта өңдеу жарнасына байланысты төленетін шығындарды компенсациялау қарастырылған.

Компенсация өндірушінің кеңейтілген міндеттемелер операторымен қайта өңдеу жарнасы есебінен экологиялық таза көлік құралдарын өндіруді қаржыландыру жолымен жүзеге асырылатын болады.

Үшінші, инвестициялық келісімшартты жасау кезіндегі кедергілерді жою.

Қолданыстағы заңнамаға сәйкес, инвестициялық преференцияларды алуға тек өтінім беру күніне дейін 12 айдан кем емес мерзімде құрылған заңды тұлғалар үміттен алады.

Жобалау алдындағы құжаттаманы дайындау және жобаның өтімділігін есептеу, негізінен бір жылдан бір жарым жылға дейінгі мерзімге созылады, осылайша заңды тұлғаны құрғаннан бері өтінім беруге берілген уақыт кезеңінен шығып кету қаупі болады.

Жаңадан құрылған заңды тұлғаға инвестициялық преференциялар беру бойынша өтінім беру мерзімін **бір жылдан екі жылға дейінгі мерзімге ұзартуды** ұсынамыз.

Бұдан басқа, инвестициялық келісімшартты жасауға арналған құжаттардың тізбесі қысқартылады.

Мысалы, инвестициялық субсидияны алуға үміттенетін инвесторларға инвестициялық келісімшартты жасасқаннан кейін жобалау құжаттамасын ұсынуға мүмкіндік береді.

Инновациялық кластерлерді дамыту

Экономиканы әртараптандыру жоғары қосылған құны бар жаңа ғылымды қажетсінетін өндірістерді құрмай мүмкін болмайды.

Қазақстанда нық инновациялық ортаны дамытуға отандық жоғары технологиялық компаниялардың жетіспеушілігі, олардың бәсекеге

қабілетсіздігі және олардың дамуына жеке капиталдың төмен тартылуы кедергі болуда.

Инновациялық компаниялардың және стартаптардың шекті мөлшерін құру инновациялық ортаны дамыту үшін қажет.

Осы орайда, инновациялық технологиялар паркі маңызды ролді атқарады, оларға жергілікті және шетелдік жоғары технологиялы компанияларды тарта отырып, нақты өндірістік жобаларды іске асыру міндеті қойылған.

Бұл үшін, заң жобасы шеңберінде ірі трансұлттық компаниялардың қатысуымен бірлескен кәсіпорындарды құру және жоғары технологиялық, сонымен қоса мемлекеттік бюджетен қоса қаржыландыру шартымен инвестициялық қорлар арқылы шетелдік стартап-компанияларды тарту бойынша автономдық кластерлік қорлардың (инновациялық технологиялар паркінің басқарушы органы) өкілеттіктерін кеңейту ұсынылады.

Анықтама: ТҰК-мен бірлесе отырып технологияларды дамыту орталықтарын құру және шетелдік венчурлық қорларды тарту арқылы Қазақстан Республикасына 500 жоғары технологиялы стартаптарды, оның ішінде шетелдік стартаптарды тарту жоспарланып отыр. Кем дегенде, 5 ТҰК 50% өз инвестицияларының қатысуы (шамамен 10 млрд. теңге), сондай-ақ жеке капиталдың 30% қатысуымен (2 млрд. теңгеден астам) шамамен 50 жоғары технологиялық және экспортқа бағытталған стартап компанияларды инкубациялау жоспарланған. Жобаларды инкубациялаудан басқа, технология орталықтары 3 жылда 3600 маманды оқытуға және жер қойнауын пайдаланушылардың міндеттемелері шеңберінде ҒЗЖТК-на 1% жылдық жиынтық табысының 4 млрд. теңге шамасында қаражат тартуға мүмкіндік береді. 2018 жылдың соңына қарай осы бағдарламалардың нәтижесінде 2,000-ға дейін жоғары білікті жұмыс орындары құрылатын болады. Венчурлық қорларды тарту нәтижесінде қайтарылған шамамен 7 млрд қаражат, 2021-2022 жылдарға қарай жеке капиталдың үлесін одан да арттыру үшін (40-50%) үшін қайта инвестицияланады.

Энергия үнемдеу саласына стратегиялық инвесторларды тарту

Шығындардың, соның ішінде энергия ресурстарының төмендеуі, өндіріс көлемінің бір уақытта арттыруы, жалпы экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға тікелей ықпал етеді.

Қазақстанның әлемнің ең дамыған 30 мемлекетінің қатарына 2050 жылға дейін кіруі жөніндегі тұжырымдамасына сәйкес энергия сыйымдылығының ішкі өнімін екі есе төмендету қажет.

Энергия тиімділікті экономикаға өту шеңберінде энергия үнемдеудегі халықаралық тәжірибені енгізудегі барлық алдын ала жағдайлар жасалуда: арнайы Заң қабылданды, мемлекеттік бақылау қамтамасыз етілді, «Энергия үнемдеу - 2020» бағдарламасы бекітілді және Мемлекеттік энергетикалық реестрі құрылды.

Сонымен бірге, салаға инвестиция салу төменгі деңгейде қалып отыр:

- Табиғи монополия саласында және бюджет секторындағы энергия сервисті шарттар механизмі арқылы жобаларды бар заңнамалық кедергілермен іске асыру;
- Энергия тиімділік саласындағы жобаларды іске асыру үшін қаржыландыру көздерінің қол жетіспеушілігі;
- ҚР-да энергия сервисті компаниялар нарығының дамымағаны әсер етеді.

Саланың инвестициялық тартымдылығын жақсарту үшін энергия ресурстарын үнемдеу арқылы энергия сервисті компаниялардың қызметтерінің ұзақ мерзімді төлемдер жоспарын ескере отырып, заңнамалық кедергілерді алып тастау ұсынылады.

Осылайша, Институт жобаларын энергия сервисті компаниялар іске асыратын Энергия тиімділік картасын қалыптастырады және жүргізеді.

Ұсынылатын шараларды іске асырудың нәтижесінде Қазақстан Республикасында жалпы ішкі өнімнің энергия сыйымдылығының төмендеуіне ықпал ететін кемінде үш стратегиялық инвесторлар тартылады, 100 жобалар іске асырылады және энергия үнемдеу саласындағы жобаларды қаржыландыру механизмдері құрылады.

Шығу туризмі саласында

Мемлекет басшысы ұсынған бес институционалдық реформалардың бірі Бірыңғай болашақтың ұлты болып табылады.

Қазақстандық сәйкестікті нығайту және тұтас азаматтық қоғамды қалыптастыру үшін жағдайлар жасау Қазақстан Республикасы азаматтарының, соның ішінде туристік мақсатта шетелге шығушылардың құқықтарын қорғаумен және заңды құқықтарын қамтамасыз етумен тығыз байланысты.

Соңғы жылдары туроператордың немесе шетелдік тасымалдаушының кесірінен қазақстандық туристер Қазақстанға орала алмай басқа мемлекетте қолайсыз жағдайларда бірнеше сағаттан бірнеше күнге дейінгі уақытқа қалған оқиғалар бірнеше рет қайталанды.

Анықтама: шығу туризмі саласындағы жүйелік қауіп-қатерлер:

- үлкен көлеңкелі қаражат айналымы (клиенттердің турларды төлегендігін растайтын бухгалтерлік құжаттардың болмауы);
- туроператорлар мен турагенттер қызметінің айқын еместігі (сенімді мерзімді қаржылық есептіліктің болмауы);
- турагенттердің, туроператорлардың, чартер ұстаушылардың және авиатасымалдаушылардың клиенттер алдында жауапкершілік пен өкілеттіктерін заңды түрде нақты бөлушіліктің болмауы;
- демпинг және соның салдарынан қаржылық пирамидалардың құрылуы (бұрынғы қарыздарды ағымдағы сатулардың есебінен өтеу);
- клиенттер, сақтандырушылар және туркомпаниялар арасындағы даулы мәселелерді шешу кезінде бірыңғай құқықтық қолданушылық тәжірибенің болмауы.

Осыған байланысты заң жобасында туристік мақсатта шетелге шығатын Қазақстан Республикасы азаматтарының құқықтарын және заңды қызығушылықтарын бұзу қаупін азайтуды қамтамасыз ететін бірқатар құқықтық механизмдерді іске асыру ұсынылған.

Атап айтқанда, шығу туризмі саласында Қазақстан Республикасы азаматтарының құқықтарын кепілдік ететін Жүйені құру қарастырылған.

Туроператорларға келесілер бойынша міндеттемелер жүктелген:

Бірінші, азаматтардың құқықтары бұзылған болса, жүйе әкімшісі пайдасына шешілетін Үкіметпен бекітілген мөлшердегі ақша сомасын төлеуді қарастыратын **банк кепілдігін ұсыну**;

Екінші, Қазақстан Республикасының азаматына ұсынылған әрбір туристік өнімнен жүйе әкімшісінің (Туристің құқын қорғау қоры) ақшалай арнайы **шотына сомманы аудару**.

Егер шығу туризмі саласында азаматтардың құқығы бұзылған жағдайда жүйе әкімшісі туристерді Қазақстан Республикасының аумағына қайтару, оларды отельдерге орналастыру, тамақтандыруды ұйымдастыру және жедел медициналық көмекті қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдайтын болады.

Шығу туризмі саласында азаматтардың құқықтарына кепілдік беретін жүйелік әкімшіні Үкімет белгілейтін болады.

Аталған механизм Ұлыбритания (*АТОЛ жүйесі*) және Дания (*турсаяхаттар кепілдігі қоры*) сияқты қолданылатын дүниежүзілік тәжірибеден алынған.

Құрметті депутаттар! Заң жобасын дайындау кезінде біз инвестицияларды тарту үшін жағдайларды құру бойынша қажетті шараларды қабылдау және экспортты ынталандыру, шығу туризмінің мәселелерін реттеуді негізге алдық.

Жалпы заң жобасын қабылдау трансұлттық компанияларды және артықшылығы бар экономика салаларында экспортқа бағытталған тауарларды бірігіп өндіруді ұйымдастыру мақсатында басқа ірі инвесторларды тарту үшін қосымша ынталандыру болып табылады.

Заң жобасын қабылдау, бір жағынан мемлекеттік кірістерді қысқартуды және белгілі бірі мерзімге шығыстарды өсіруді көздесе, екінші жағынан салық салынатын объектілер базасының өндірісін ұлғайту арқылы болашақ мемлекеттік кірістердің өсімін қарастырады.

Қолдауларыңызды сұраймын!